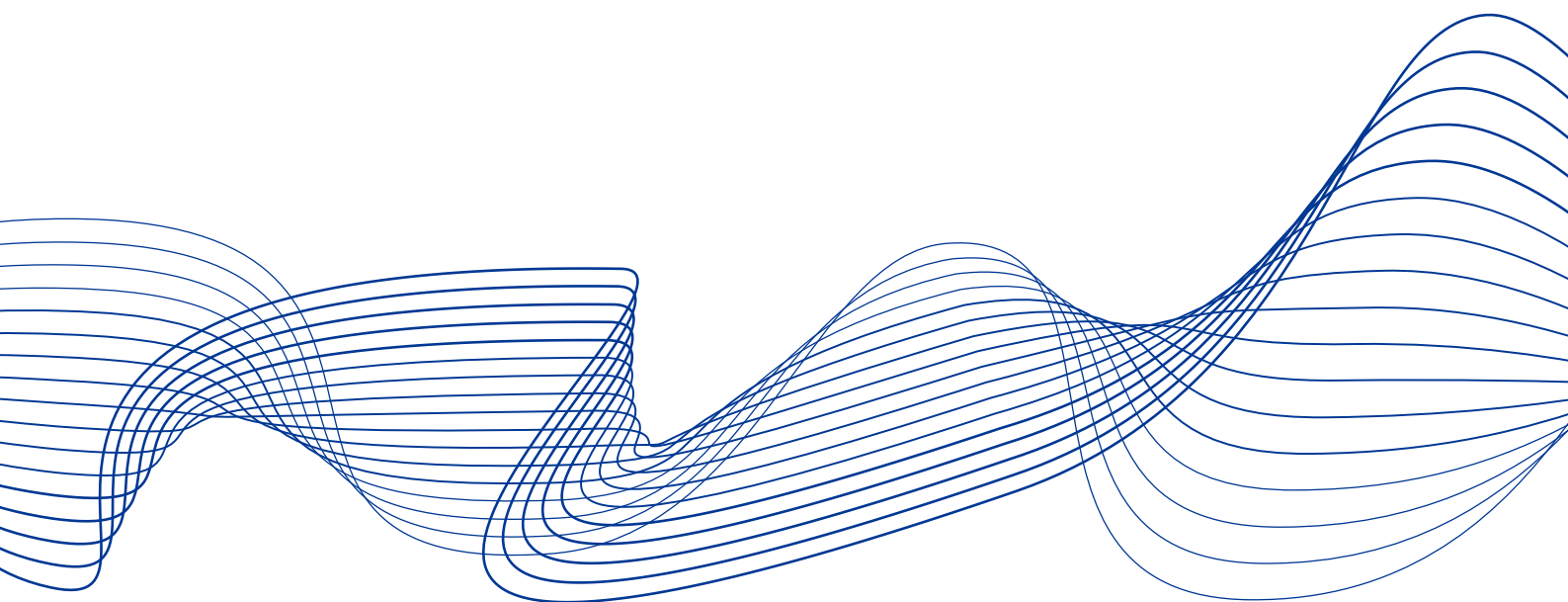

Jaarverslag

2022

ESRB

Europees Comité voor Systemrisico's

Inhoud

Voorwoord	2
Samenvatting	4
Impressum	8

Voorwoord

Christine Lagarde, voorzitter van het Europees Comité voor systeemrisico's

Met veel genoegen presenteer ik hierbij het twaalfde jaarverslag van het Europees Comité voor systeemrisico's (European Systemic Risk Board – ESRB), dat betrekking heeft op de periode van 1 april 2022 tot en met 31 maart 2023. Het verslag vormt een belangrijk onderdeel van het kader voor transparantie en verantwoording van het ESRB. Met dit verslag, dat is gericht aan de medewetgevers in de Europese Unie en de Europese burgers, leggen we uit hoe het ESRB zijn mandaat heeft vervuld.

De verslagperiode werd gekenmerkt door verhoogde geopolitieke en economische onzekerheid, grotendeels als gevolg van de onrechtvaardige oorlog van Rusland tegen Oekraïne. De oorlog leidde tot een stijging van de energieprijzen,

wat wereldwijd de inflatiedruk heeft opgevoerd en tot krappere financieringsvoorwaarden heeft geleid. Deze ontwikkelingen hebben de economische vooruitzichten gedrukt. De oorlog heeft ook de cyberdreiging in heel Europa aangewakkerd. Door de combinatie van deze factoren zijn de risico's voor de financiële stabiliteit fors toegenomen.

Het ESRB heeft op verschillende manieren op deze ontwikkelingen gereageerd. Met name in september 2022 riep het ESRB op tot een grotere alertheid op de risico's voor de financiële stabiliteit door – voor het eerst – een **algemene waarschuwing** uit te brengen over kwetsbaarheden in het financiële stelsel van de EU. Daarnaast heeft het ESRB een **aanbeveling** gedaan voor de aanpak van kwetsbaarheden in verband met commercieel vastgoed. In reactie op de toegenomen cyberdreiging heeft het ESRB bovendien maatregelen genomen om de uitwisseling van informatie tussen rechtsgebieden en autoriteiten te vergemakkelijken. Ook heeft het comité een **verslag** gepubliceerd waarin het de instrumenten en elementen beschrijft die nodig zijn om de cyberweerbaarheid te bevorderen en de paraatheid voor het omgaan met cyberincidenten te versterken.

Het ESRB heeft de medewetgevers ook verzocht gebruik te maken van evaluaties van relevante wetgevingsdossiers om de bekende kwetsbaarheden in de niet-bancaire financiële sector aan te pakken. Als onderdeel hiervan heeft het comité uitgelicht hoe **Solvency II**, het regelgevend kader voor verzekeraars, moet worden versterkt, met de nadruk op instrumenten voor liquiditeitsbeheer. Het ESRB heeft ook benadrukt dat **aanhoudend slechte gegevenskwaliteit** een bedreiging vormt voor de financiële stabiliteit. Daarnaast heeft het comité in de context van de voorgestelde gerichte wijzigingen van de Europese Marktinfrastructuurverordening manieren voorgesteld om de **centrale clearing in de EU te versterken**.

Aan het einde van de verslagperiode herinnerden het omvallen van twee middelgrote Amerikaanse banken en de problemen die leidden tot de overname van Credit Suisse door UBS ons eraan dat we waakzaam moeten blijven. De gezonde kapitaal- en liquiditeitsposities, evenals de robuuste winstgevendheid, droegen tijdens de verslagperiode bij aan de veerkracht van

de banksector in de EU. Twee belangrijkste factoren blijven echter de vooruitzichten voor deze sector drukken: ten eerste de vertraging van de economische groei en hogere rentetarieven, met inbegrip van de mogelijke negatieve gevolgen voor de kwaliteit van activa en de kredietvolumes; en ten tweede, het effect van stijgende financieringskosten voor banken, met mogelijke druk op de rentemarges. De omvang van de invloed van deze factoren is nog niet bekend, maar zal in de loop van de tijd waarschijnlijk ingrijpender worden. Na zijn vergadering van eind maart merkte de algemene raad van het ESRB op dat alle financiële instellingen hun huidige niveaus van schokbestendigheid zorgvuldig dienen te handhaven om ervoor te zorgen dat ze een potentieel minder gunstige omgeving kunnen doorstaan.¹

Tot slot heeft een aantal dierbare en gewaardeerde collega's afscheid genomen. Ik wil hen allen bedanken voor hun waardevolle bijdrage. Mijn hartelijke dank gaat uit naar Stefan Ingves, wiens termijn als eerste vicevoorzitter van het ESRB eindigde toen hij met pensioen ging als president van Sveriges Riksbank. Sinds de oprichting is Stefan een van de belangrijkste drijvende krachten achter de werkzaamheden geweest. Hij was voorzitter van het technisch adviescomité voor de eerste twee termijnen (2010-2016) en ondersteunde het ESRB als eerste vicevoorzitter vanaf 2020.

Ik wil ook Lars Rohde, voormalig gouverneur van Danmarks Nationalbank en voormalig lid van de algemene raad en het stuurcomité, en gouverneur Pierre Wunsch, een voormalig lid van het stuurcomité, hartelijk bedanken voor hun aanzienlijke bijdragen aan de werkzaamheden van het ESRB. Ten slotte wil ik mijn dank betuigen aan professor Javier Suarez (CEMFI) voor zijn acht jaar als voorzitter en vicevoorzitter van het wetenschappelijk adviescomité van het ESRB.

Christine Lagarde
Voorzitter ESRB

¹ Zie het [persbericht na de vergadering van de algemene raad van het ESRB van 30 maart 2023](#).

Samenvatting

In september 2022 bracht het Europees Comité voor systeemrisico's (European Systemic Risk Board – ESRB) – voor het eerst – een algemene waarschuwing uit over kwetsbaarheden in het financiële stelsel van de EU, waarbij de risico's voor de financiële stabiliteit in de loop van het jaar merkbaar zijn toegenomen.² De economische impact van de ongerechtvaardigde oorlog van Rusland tegen Oekraïne, in combinatie met de verkrapping van de financiële voorwaarden als gevolg van de normalisatie van het monetair beleid, had de kans op staartrisicoscenario's vergroot. In de waarschuwing riep het ESRB op tot groter bewustzijn over de risico's voor de financiële stabiliteit en benadrukte het de noodzaak van een grotere veerkracht van de financiële sector in de EU om het financiële stelsel in staat te stellen de economie te ondersteunen indien deze risico's werkelijkheid worden.

De risico's voor de financiële stabiliteit in de EU zijn in 2022 aanzienlijk toegenomen. De uitbraak van de oorlog in Oekraïne leidde tot een snelle verslechtering van het risicolandschap, wat zorgde voor meer geopolitieke onzekerheid, stijgende inflatie en verslechterende groeivoorzichten vanwege hogere energie-, voedsel- en grondstoffenprijzen en verstoringen van de toeleveringsketen. Hierdoor namen de risico's voor de financiële stabiliteit aanzienlijk toe in alle sectoren, waaronder huishoudens, niet-financiële ondernemingen en financiële instellingen, alsook overal in de financiële markten. De vooruitzichten voor huishoudens verslechterden als gevolg van een daling van het reële beschikbare inkomen en de aanscherping van de financieringsvoorwaarden. Niet-financiële ondernemingen, met name bedrijven in energie-intensieve sectoren en bedrijven die tijdens de coronapandemie meer schulden waren aangegaan, werden kwetsbaarder voor de stijgende inflatie en rente. Financiële ondernemingen werden in toenemende mate blootgesteld aan hogere krediet- en financieringsrisico's naarmate de macro-economische vooruitzichten verslechterden. De oorlog in Oekraïne leidde ook tot een scherpe en brede daling van activaprijzen. Een sterk parallel verloop van de prijzen over een breed scala aan activacategorieën verminderde de voordelen van diversificatiestrategieën. Bovendien verhoogden de oplopende geopolitieke spanningen het risico dat financiële instellingen, of de belangrijkste dienstverleners waar ze afhankelijk van zijn, slachtoffer zouden worden van systeembrede cyberaanvallen.

In de vijf maanden na de bekendmaking van de algemene waarschuwing namen de staartrisico's voor de economische vooruitzichten op korte termijn enigszins af. Dit was het gevolg van lagere energie- en grondstoffenprijzen, een beter dan verwachte winstgevendheid van de banken en stijgende aandelenkoersen. Dankzij energiebesparingen door huishoudens en bedrijven, in combinatie met een zachte winter, kon het staartrisico van een echte energiecrisis in Europa worden afgewend. De mondiale vraag werd bovendien geschraagd door de heropening van de Chinese economie na het lockdownbeleid in de nasleep van de coronapandemie.

De bezorgdheid over de kwetsbaarheden van de banksector nam in maart 2023 toe na het omvallen van twee middelgrote banken in de Verenigde Staten en de problemen die leidden tot de overname van Credit Suisse door UBS. Beleidsmakers in de betreffende jurisdicties

² Het verslag heeft betrekking op de periode van 1 april 2022 tot en met 31 maart 2023.

namen snel meerdere maatregelen die bijdroegen aan het herstel van vertrouwen in de financiële sector.³ Het ESRB merkte op dat ontwikkelingen in de banksector en de financiële markten in maart wezen op de noodzaak waakzaam te blijven ten aanzien van de kwetsbaarheden die uit deze gebeurtenissen naar voren kwamen, met betrekking tot financieringsstructuren en het beheer van renterisico in de bankportefeuille in een uitdagende macrofinanciële omgeving. Daartoe benadrukte het ESRB dat financiële instellingen hun huidige niveaus van schokbestendigheid zorgvuldig dienen te handhaven om ervoor te zorgen dat ze een mogelijk minder gunstig klimaat kunnen doorstaan.⁴

Het ESRB voerde zijn reguliere controleactiviteiten uit en droeg bij aan de stresstests van de Europese toezichthoudende autoriteiten. Als onderdeel van het bewaken van de risico's in bepaalde delen van de niet-bancaire financiële sector publiceerde het ESRB zijn jaarlijkse **EU Non-bank Financial Intermediation Risk Monitor**. Ook leverde het comité ongunstige scenario's aan voor **de EU-brede stresstest voor de banksector in 2023 van de Europese Bankautoriteit**, de **stresstest voor geldmarktfondsen van de Europese Autoriteit voor effecten en markten in 2022**, alsook het **klimaatscenario voor de EU-brede stresstest van pensioenfondsen van de Europese Autoriteit voor verzekeringen en bedrijfspensioenen in 2022**.

Tijdens de verslagperiode zette het ESRB zijn werkzaamheden aan verschillende belangrijke sector- en grensoverschrijdende beleidsdossiers voort. Als onderdeel van deze activiteiten heeft het comité een aanbeveling gedaan om risico's op markten voor commercieel vastgoed aan te pakken. Commercieel vastgoed kent sterke verwevenheden met zowel de reële economie als het financiële stelsel, en kan op beide dus een systemische impact hebben. De aanbeveling van het ESRB bevat beleidsopties voor de korte tot middellange termijn om de veerkracht van een reeks financiële instellingen, waaronder banken, beleggingsfondsen en verzekeraars, te vergroten. Het ESRB heeft de Europese Commissie ook aanbevolen regelgevende maatregelen te nemen om lacunes in de gegevens aan te pakken en op activiteiten gebaseerde regelgeving te realiseren om kwetsbaarheden voor commercieel vastgoed in de hele financiële sector aan te pakken. Daarnaast heeft het comité beleidsvoorstellen gedaan over risico's voor de financiële stabiliteit in verband met cyberincidenten en klimaatverandering, crypto's en decentrale financiering. Deze voorstellen zijn bedoeld om bekende risico's en kwetsbaarheden in het hele financiële stelsel te beperken. Sommige van deze transversale risico's en kwetsbaarheden werden ook benadrukt in de algemene waarschuwing, hoewel een groot deel van deze werkzaamheden al was begonnen voordat de waarschuwing werd afgegeven.

Het ESRB heeft ook verder gewerkt aan sectorspecifiek beleid, dat betrekking heeft op banken, beleggingsfondsen, verzekeraars en het ecosysteem van centrale clearing. In de algemene waarschuwing van september 2022 heeft het ESRB gewezen op de noodzaak om de veerkracht van deze sectoren te vergroten en de kans te verkleinen dat schokken naar andere delen van het financiële stelsel worden doorgegeven. Voor het bankwezen omvatte dit sectorspecifieke werk bijdragen aan de vijfjaarlijkse herziening door de Europese Commissie van

³ Zo verleende de Zwitserse nationale bank **aanzienlijke liquiditeitssteun** om te helpen bij de overname van Credit Suisse door UBS. De gemeenschappelijke afwikkelingsraad, de Europese Bankautoriteit en ECB-Banktoezicht hebben een **gezamenlijke verklaring** afgegeven waarin de volgorde werd verduidelijkt waarin aandeelhouders en crediteuren verliezen zouden moeten dragen in geval van insolventie. De Bank of Canada, de Bank of England, de Bank of Japan, de Europese Centrale Bank, het Federal Reserve System en de Zwitserse nationale bank **kondigden een gecoördineerde actie** aan om de liquiditeitsvoorziening via de permanente in Amerikaanse dollar luidende swapovereenkomsten te verbeteren.

⁴ Zie het **persbericht** na de vergadering van de algemene raad van het ESRB van 30 maart 2023.

het macroprudentieel beleidskader in de EU. Ook ondersteunde het ESRB zijn leden bij hun nationale macroprudentiële beleidsbeslissingen. Buiten de banksector had het ESRB herhaaldelijk opgeroepen tot hervorming van de regelgeving in de niet-bancaire financiële sector⁵ en opgemerkt dat er weinig vooruitgang was geboekt.⁶ De wetgevingsvoorstellen voor de herziening van de prudentiële regels voor beleggingsfondsen, verzekeraars en centrale clearing die de Europese Commissie tijdens de verslagperiode heeft uitgebracht, boden de gelegenheid om kwetsbaarheden aan te pakken. In het licht hiervan heeft het ESRB in overleg met de medewetgevers de aandacht gevestigd op gebieden van deze voorstellen waarop verbeteringen welkom zouden zijn om de risico's voor de financiële stabiliteit te verminderen.

In verschillende EU-lidstaten is het macroprudentieel beleid tijdens de verslagperiode aangescherpt als reactie op de toename van cyclische risico's. De percentages voor de anticyclische kapitaalbuffer werden tijdens de verslagperiode in 13 EU/EER-landen verhoogd (Bulgarije, Kroatië, Cyprus, Estland, Frankrijk, Hongarije, Ierland, Litouwen, Nederland, Roemenië, Slovenië, Slowakije en Zweden). Vier landen hebben een nieuwe systeemrisicobuffer (SyRB) ingevoerd. Liechtenstein, Malta en Slovenië hebben de systeemrisicobuffer gebruikt om sectorale risico's in verband met de vastgoedmarkt en de sector huishoudens aan te pakken. Finland heeft een systeemrisicobuffer opgelegd voor de totale binnenlandse blootstellingen. Nederland en Noorwegen hebben de toepassing van de bestaande strengere nationale maatregelen uitgebreid (op grond van artikel 458 van de verordening kapitaalvereisten (Capital Requirements Regulation – CRR⁷). In Nederland was de maatregel gericht op de sector niet-commercieel vastgoed, terwijl de maatregel in Noorwegen daarnaast ook op commercieel vastgoed was gericht. Ten slotte namen Oostenrijk, Roemenië, Slovenië, IJsland, Ierland, Noorwegen en Slowakije nieuwe op de kredietnemer gebaseerde maatregelen (borrower-based measures – BBM's) of wijzigden bestaande maatregelen. Sommige van deze maatregelen golden voor alle kredietnemers van bepaalde soorten leningen, terwijl andere betrekking hadden op specifieke groepen kredietnemers (bijvoorbeeld starters, kopers van tweede of volgende woningen). Terwijl de meeste besluiten over BBM's leidden tot een verstrakking van het beleid, werden in sommige gevallen BBM's versoepeld voor bepaalde subgroepen kredietnemers.

Het ESRB heeft invulling gegeven aan zijn verantwoordingsplicht en rapportageverplichtingen jegens het Europees Parlement en de Europese burgers. Als onderdeel van deze verplichtingen heeft de voorzitter van het ESRB op 20 juni 2022 een openbare hoorzitting voor de Commissie economische en monetaire zaken van het Europees Parlement (ECON) bijgewoond. De vicevoorzitter van het ESRB woonde op 16 mei 2022 een openbare hoorzitting voor ECON bij. Bij deze gelegenheden kregen de leden van het Europees Parlement uit de eerste hand informatie over de beweegredenen voor door het ESRB genomen beleidsinitiatieven. Op 28 november 2022 hield de voorzitter ook een vertrouwelijke vergadering met de voorzitter en vicevoorzitters van ECON om risico's voor de financiële stabiliteit te

⁵ Zie bijvoorbeeld de toespraak van Mario Draghi, de toenmalige president van de ECB en voorzitter van het Europees Comité voor systeemrisico's, "**Voortbouwen op de goede resultaten van de na de crisis doorgevoerde hervormingen**", tijdens de tweede jaarlijkse conferentie van het ESRB, Frankfurt am Main, 21 september 2017.

⁶ Zie de **toespraak** van Christine Lagarde, voorzitter van het ESRB, tijdens de hoorzitting voor de Commissie economische en monetaire zaken van het Europees Parlement op 20 maart 2023.

⁷ **Verordening (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012 (PB L 176 van 27.6.2013, blz. 1).**

bespreken. In het kader van zijn verantwoordingsplicht tegenover het publiek heeft het ESRB in juli 2022 zijn jaarverslag 2021 uitgebracht.

Het ESRB organiseerde ook verschillende conferenties en workshops om discussies over macroprudentieel beleid te bevorderen. Het ESRB heeft verder uit hoofde van zijn mandaat de jaarlijkse bijeenkomst belegd met het Comité van Europese auditorstoezichthouders en met de wettelijke auditors van in de EU gevestigde mondiaal systeemrelevante banken en verzekeraars. Het ESRB hield ook zijn zesde jaarlijkse conferentie, die zich toespitste op beleidsuitdagingen in de huidige macro-economische omgeving, technologische innovatie en systeemrisico.

Impressum

© Europees Comité voor systeemrisico's 2023

Postadres 60640 Frankfurt am Main, Duitsland
Telefoon +49 69 1344 0
Website www.esrb.europa.eu

Alle rechten voorbehouden. Reproductie voor educatieve en niet-commerciële doeleinden is alleen toegestaan met bronvermelding.

Voor specifieke terminologie, zie de [ESRB-termenlijst](#) (uitsluitend in het Engels beschikbaar).

PDF ISBN 978-92-9472-312-3, ISSN 1977-5210, doi:10.2849/71715, DT-AB-23-001-NL-N